

I. EKONOMIA A HANDEL ZBOŻEM

O EKONOMII I GOSPODARCE INACZEJ, DR MATEUSZ BENEDYK

O EKONOMII I GOSPODARCE INACZEJ

15 wykładów

14 wykładów merytorycznych plus zaliczenie (ewnetualnie w sesji, jeśli egzamin)

Do każdego wykładu 4 zagadnienia, które mogą pojawić się na zaliczeniu/egzaminie

Wystarczą materiały z wykładu, brak podręcznika

Na zaliczeniu/egzaminie: 28 pytań (po 2 na każdy wykład) – test jednokrotnego wyboru

Kontakt: mateusz.benedyk@uwr.edu.pl

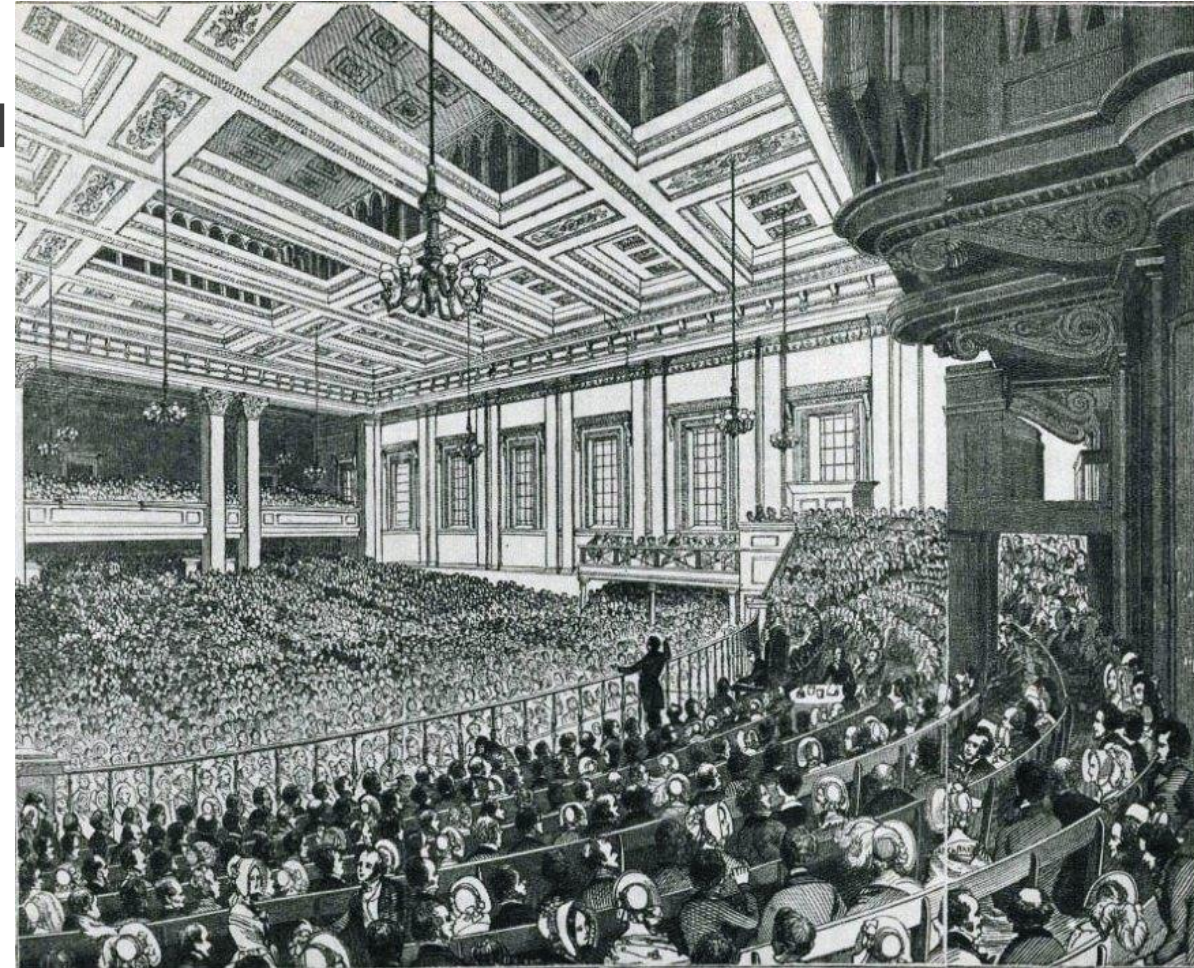
Konsultacje: wkrótce

EKONOMIA A HANDEL ZBOŻEM

- Prawo przewagi komparatywnej i jego implikacje
- Analiza krańcowa a nie agregatowa
- Co to znaczy, że rynki dążą do równowagi, dlaczego tak miałyby się dziać?
- Struktura upraw w polskim rolnictwie i jej zmiany
- Możliwe skutki otwarcia polskiego rynku zbóż na handel z Ukrainą
- Regulacje rynku rolnego jako bariery rozwoju sektora

EKONOMIŚCI A WOLNY HANDEL

- Wyjątkowo rzadka rzecz – konsensus wśród ekonomistów co do pozytywnego wpływu wolnego handlu na gospodarkę
- Walka z protekcjonizmem (ochroną własnego rynku przed konkurencją produktów z zagranicy) w zakresie zboża jednym z ważnych elementów życia politycznego Wielkiej Brytanii w XIX wieku (na obrazku spotkanie Anti-Corn Law League z 1846 r.)

EKONOMIŚCI A WOLNY HANDEL

- Prawo przewagi komparatywnej (Dawid Ricardo, James Mill)
- Możliwa jest obopólnie korzystna współpraca, nawet jeśli jedna ze stron wymiany jest gorsza w produkcji wszystkich możliwych dóbr
- O tym, co dana osoba/kraj ma produkować, decydują **przewagi komparatywne**, czyli posiadanie niższego kosztu alternatywnego produkcji danego dobra
- **Koszt alternatywny** to najwyżej ceniony utracony potencjalny cel działania przy podjęciu decyzji (pójście do kina kontra czytanie książki)
- Specjalizujemy się w tym rodzaju produkcji, gdzie mamy najniższe koszty alternatywne, czyli tracimy najmniej innego produktu, jeśli będziemy produkować dane dobro

EKONOMIŚCI A WOLNY HANDEL

- We współczesnej gospodarce pieniężnej o kosztach alternatywnych informuje nas **kalkulacja ekonomiczna**, czyli porównywanie przychodów i kosztów pieniężnych możliwych do podjęcia działań
- Jeśli zatrudniamy jakiś czynnik produkcji, to musimy odciągnąć go od innego zastosowania. Cena, jaką płacimy za jego wynajęcie, mówi nam o wartości tych alternatywnych zastosowań czynnika
- Dzięki temu czynniki trafiają do tych zastosowań, które dają najwyższy spodziewany produkt

EKONOMIŚCI A WOLNY HANDEL

- Załóżmy, że w Polsce produkuje się ryż i jednocześnie nie można go sprowadzać z zagranicy
- Produkcja ryżu odciąga konkretne czynniki produkcji (ziemia uprawna, praca, woda, maszyny rolnicze, paliwo do nich etc.) od innych zastosowań
- Brak możliwości importu sprawia, że produkcja ryżu jest opłacalna
- Otwarcie na import może spowodować, że kraje z lepszymi warunkami geograficznymi do produkcji ryżu wyprą polskich producentów z rynku
- Jednocześnie wolny handel zwiększy światową produkcję ogółem – niższa cena ryżu pokaże, że marnowaliśmy zasoby, które mają wyższą produktywność w innych branżach

EKONOMIŚCI A WOLNY HANDEL

- Lepsza alokacja zasobów przy wolnym handlu prowadzi do tego, że realne dochody ogółem rosną
- Możliwe, że spadną dochody konkretnych uczestników gospodarki, ale wzrosty dochodów innych uczestników będą większe

ANALIZA KRAŃCOWA I RÓWNOWAGA

- Około 1870 r. w ekonomii zaszła rewolucja marginalistyczna
- Wcześniej ekonomiści próbowali operować na agregatach jak „cena stali w ogóle”
- Stąd słynny paradoks wartości – dlaczego woda ma niższą cenę od diamentów, chociaż to woda jest niezbędna do życia
- Rozwiązanie – obiektem działania są konkretne jednostki dobra; owocniejsza jest analiza działania rozumianego jako seria kolejnych kroków
- Analiza takich kroków to analiza **krańcowa** – rozważamy, co się stanie, jeśli działająca osoba sprzeda/kupi kolejną jednostkę dobra
- **Prawo malejącej użyteczności krańcowej** – każda kolejna jednostka dobra w posiadaniu ma dla nas coraz mniejszą wartość, bo spełnia coraz mniej pilną potrzebę (i tak możemy dojść do rozwiązania paradoksu wartości)

ANALIZA KRAŃCOWA I RÓWNOWAGA

- Jak to się ma do ekonomiki produkcji rolnej?
- Pytanie w rodzaju: „Czy polskie rolnictwo upadnie po otwarciu na import zbóż z Ukrainy?” nie jest zadane w najszcześniejszy sposób
- Jeśli ceny importowanego zboża są niższe, to spowoduje to, że niektórzy producenci będą musieli zaprzestać jego produkcji. Którzy? Ci z najwyższymi kosztami
- Każdy producent ma inne koszty, bo np. różnią się gleby, otoczenie, zastosowana technika, koszty eksploatacji maszyn itp.
- W pierwszej kolejności z rynku wypadną ci, którzy mają najwyższe koszty – np. mają gorszą glebę, więc muszą używać więcej nawozów, żeby osiągnąć zadowalające plony

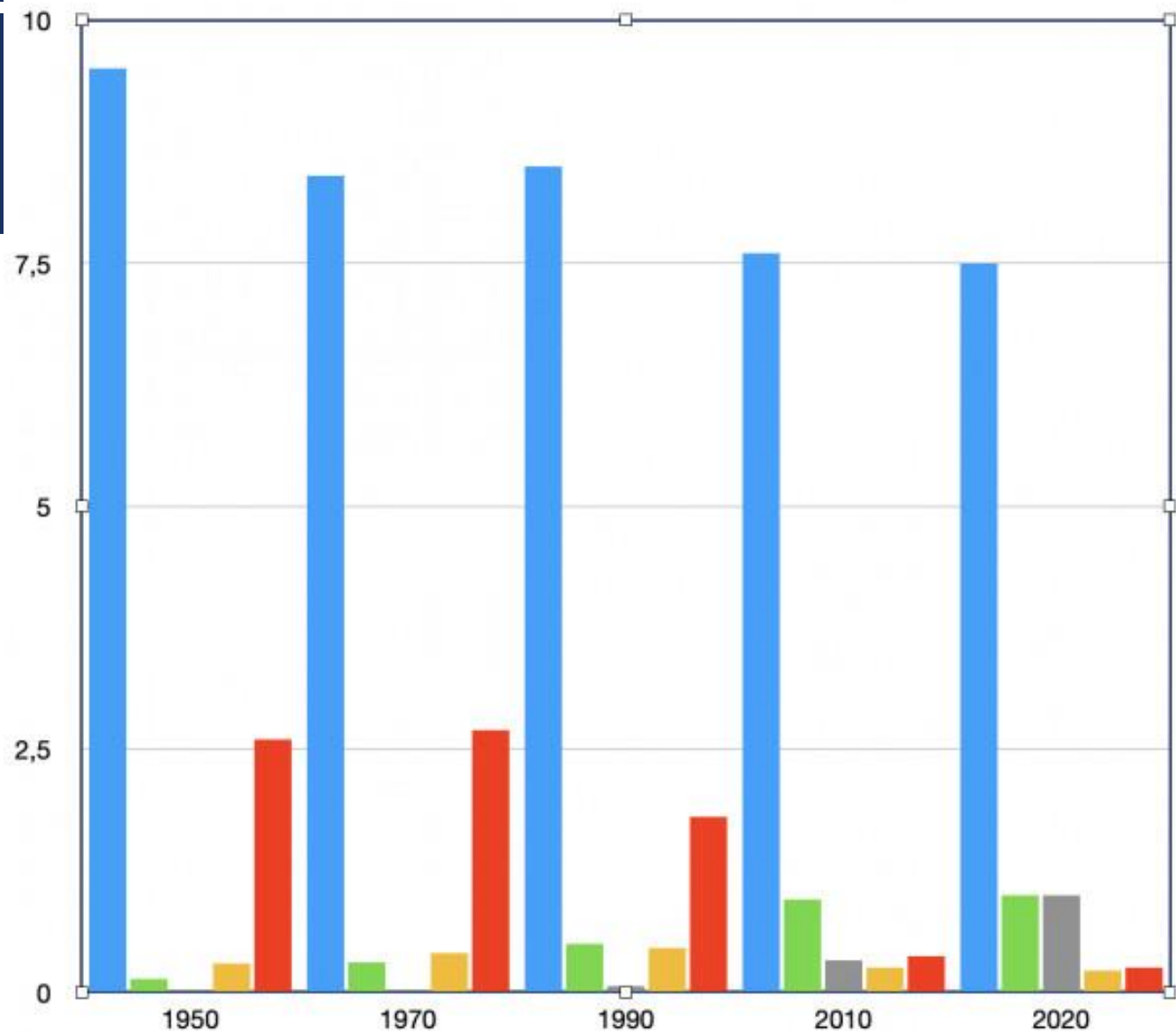
ANALIZA KRAŃCOWA I RÓWNOWAGA

- Wypadnięcie tych **podkrańcowych** producentów (czyli tych, którzy w nowej równowadze nie są w stanie zaoferować swojego produktu po nowej cenie obowiązującej na rynku) prowadzi do wytworzenia się nowej równowagi na rynku
- Z jednej strony wypadnięcie producenta zmniejsza podaż dobra finalnego i będzie stanowiło presję na wzrost jego ceny/zahamowanie spadków, co poprawi sytuację tych, którzy na rynku zostali
- Z drugiej strony wypadnięcie części producentów zmniejsza koszty pozostałych, bo spada popyt na czynniki produkcji (ziarno do siewu, nawozy, wynajem kombajnu, dzierżawa ziemi), co prowadzi do obniżki cen czynników produkcji
- Proces trwa tak długo, aż rosnąca cena dobra finalnego i malejące koszty doprowadzą do zadowalających zbiorów w sektorze

ANALIZA KRAŃCOWA I RÓWNOWAGA

- Właściciele gospodarstw, które wypadają z rynku mogą dalej działać, ale muszą znaleźć inny profil działalności, który będzie dochodowy – może on (choć nie musi) być związany z produkcją rolną – np. inne uprawy (rośliny strączkowe czy warzywa), łąki, przeznaczenie na działki budowlane czy pod budowę farm fotowoltaicznych, założenie lasu (lub pozwolenie na naturalną sukcesję leśną) lub dzierżawienie pól tym, którzy potrafią produkować taniej
- Na ile takie zmiany struktury zasiewów są czymś normalnym w rolnictwie?

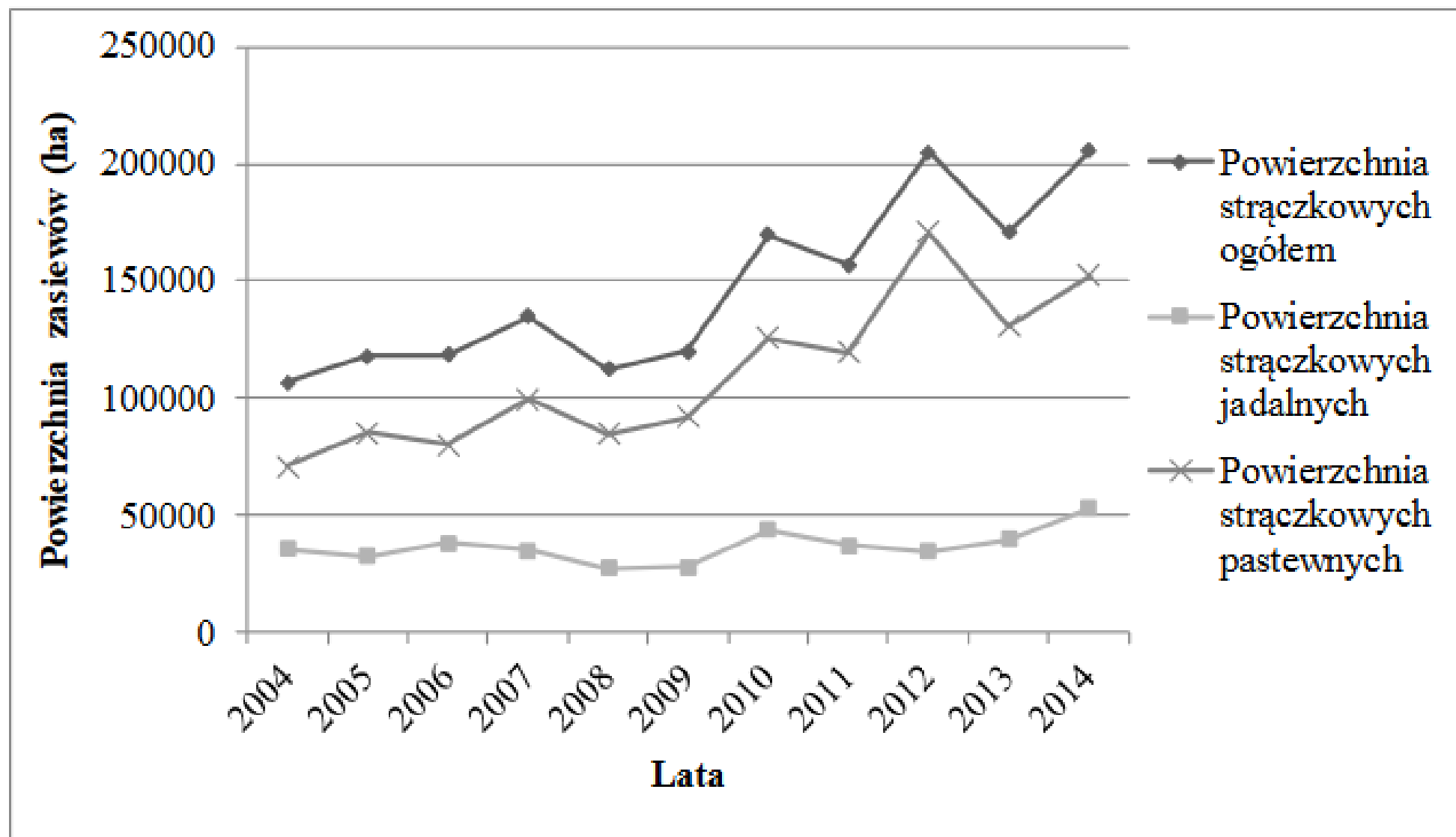
Zboża Rzepak Kukurydza na ziarno Buraki cukrowe Ziemniaki

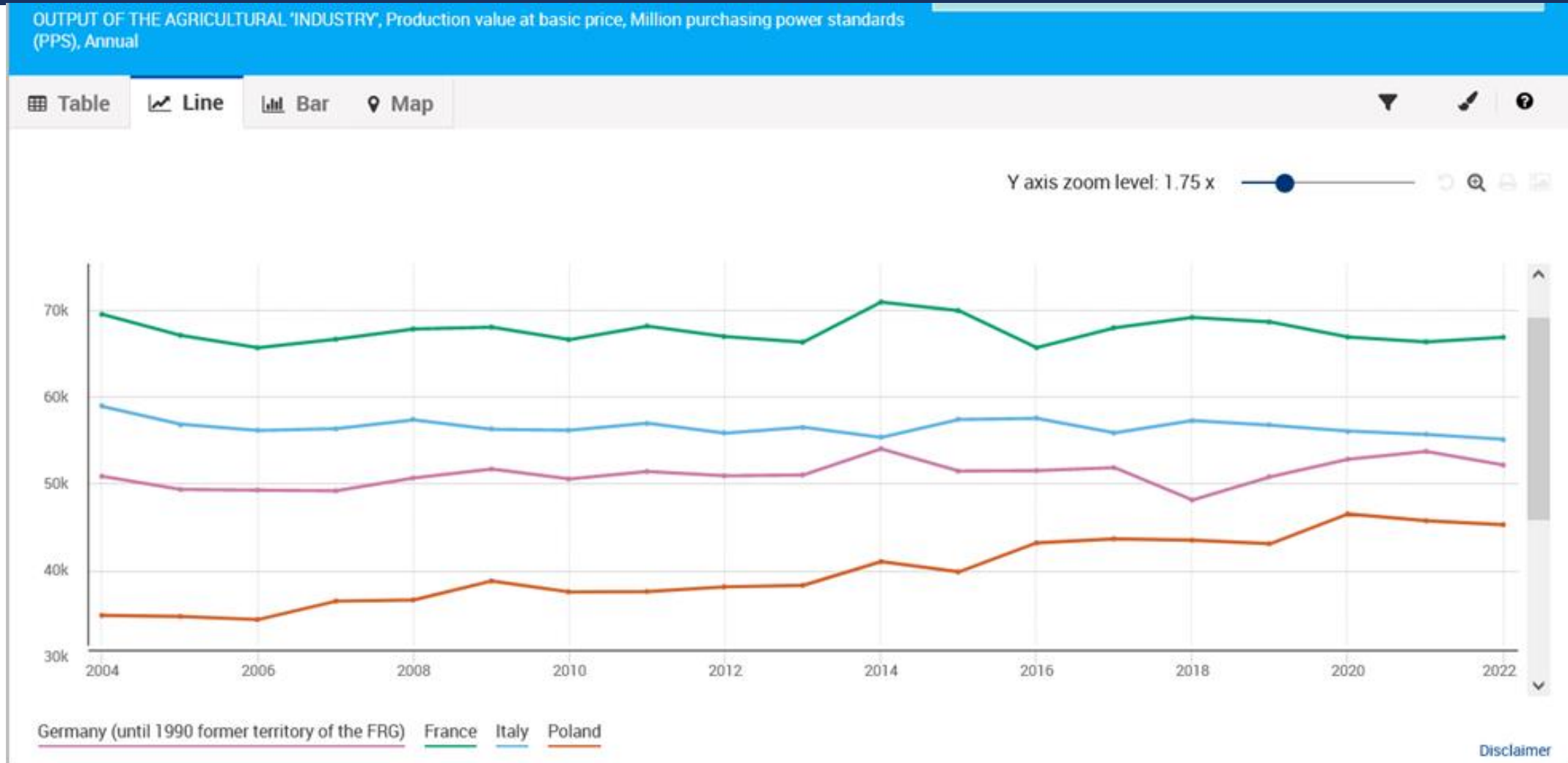
Struktura wybranych upraw w Polsce w latach 1950 - 2020. Na podstawie
wybranych opracowań. Karol Bogacz

STRUKTURA POLSKIEGO ROLNICTWA

CO GDY DOŁĄCZA NOWY TAŃSZY PRODUCENT

KTO ZYSKA NA TAŃSZYM ZBOŻU?

- Przeciętni zjadacze chleba (czy użytkownicy oleju rzepakowego i słonecznikowego)
- Branże, gdzie ziarno zbóż jest surowcem:
 - Polska jest największym producentem drobiu w Unii Europejskiej
 - Polska eksportuje mnóstwo mrożonego pieczywa do Unii Europejskiej

KTO ZYSKA NA TAŃSZYM ZBOŻU?

- Branża logistyczna (firmy transportowe, koleje, magazyny, porty, Krajowy Fundusz Drogowy itp.)

CO PRZESZKADZA POLSKIEMU ROLNICTWU?

- Ograniczenia wielkości upraw – w niektórych branżach wyraźne efekty skali (np. produkcja zbóż a produkcja wina)
- Ograniczenia w dystrybucji i przetwórstwie (np. zakaz handlu alkoholem przez internet)
- Regulacje UE (choć część ostatnio wycofana, np. kwoty mleczne czy kwoty cukrowe)

